

BASIN BÜLTENİ**03.07.2025**

DEVA Partili Şahin:

“Yatırımlar hızlansın diye çevre, hukuk ve toplumsal denge ezilip geçiliyorsa hız ilerleme değil yıkımdır demektir”

DEVA Partisi Genel Başkan Yardımcısı ve Ankara Milletvekili İdris Şahin, maden ve enerji yatırımlarına yönelik yasa teklifi görüşmelerinde Yeni Yol grubu adına söz aldı. Doğaya, çevre hukukuna ve kamu denetimine karşı ciddi tehditler barındıran bir düzenlemeyle karşı karşıya olduklarını vurgulayan Şahin, teklifi madde madde detaylandırarak eleştirileri ve çözümlerini sıraladı. Şahin, “Bu yasa teklifi ile maden ve enerji yatırımları hız kazanabilir. Ancak bu hız, çevreyi, hukuku ve toplumsal dengeyi ezip geçiyorsa; o zaman o hız ilerleme değil, yıkım demektir” ifadelerini kullandı.

TBMM Genel Kurulunda, Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi görüşmelerinde konuşan Şahin, şunları söyledi:

“Teklif, yatırım süreçlerini kolaylaştıracakmış gibi lanse ediliyor”

“Bugün Genel Kurulda görüşmekte olduğumuz Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, kamuoyuna enerji arz güvenliğini sağlama, madencilik faaliyetlerini hızlandırma ve yatırım süreçlerini kolaylaştırma amacıyla sunulmuş bir teklif gibi lanse ediliyor. Ancak teklifin detaylarını incelediğimizde, aslında doğaya, yerel halka, çevre hukukuna ve kamu denetimine karşı ciddi tehditler barındıran bir düzenlemeyle karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz.”

“Konu enerji arz güvenliği kadar, hukuk güvenliği ve doğa haklarıdır”

“Bu yasa teklifinde, enerji ve maden yatırımlarının önünü açmak amacıyla, idari süreçler sadeleştirilmek isteniyor. Ancak sadeleşme adı altında, demokratik katılım, çevresel denetim, mülkiyet hakkı ve yargı denetimi gibi temel anayasal güvenceler ya devre dışı bırakılıyor ya da etkisizleştiriliyor. Konu enerji arz güvenliği kadar, hukuk güvenliği ve doğa haklarıdır da. İzninizle bu teklifin özellikle beş maddesi üzerinde detaylı biçimde durmak istiyorum. Bunlar, teklifin temel ruhunu ve niyetini gösteren 1, 2, 4, 11 ve 12. maddelerdir. Bu maddeler, yasama eliyle yürütmeye sınırsız yetki devri anlamına gelen, hukuk devletiyle bağdaşmayan, halkın ve çevrenin zararına olacak düzenlemeleri içermektedir.”

“ÇED süreci tamamlanmadan ruhsat, teşvik, izin ve onay işlemleri başlatılabilecek”

“Öncelikle 1’inci maddeyle başlayalım. Bu madde, ilk bakışta olumlu gibi görülebilir çünkü ‘ÇED gerekli değildir’ kararı artık verilmeyecek deniliyor. Ancak dikkatle incelendiğinde, yeni getirilen hüküm çok daha tehlikeli bir düzenlemeye kapı aralamaktadır. Buna göre, enerji ve maden yatırımlarında, ÇED süreci tamamlanmadan ruhsat, teşvik, izin ve onay işlemleri başlatılabilecek. Bu ne demek biliyor musunuz? Önce yatırımcı ruhsatı alacak, çalışmalara başlayacak, ardından çevresel etki değerlendirilecek. Yani ÇED, olması gerektiği gibi ön değerlendirme olmaktan çıkacak, yatırım sürecinin ardından şeklen yapılan bir prosedüre dönüşecek.

“ÇED’i sürecin dışına itmek halkı dışlamak demektir”

“Bu düzenleme, çevre hakkının özüne aykırıdır. ÇED dediğimiz süreç sadece bir belge değil; halkın bilgi alma, görüş bildirme, bilimsel katkı sunma ve çevresel riskleri önceden görme hakkının temelidir. Bu hakkı süreç dışına itmek, halkı süreçten dışlamak demektir.”

“Bir yatırım çevreyi ne kadar tahrip ederse etsin, ödenecek bedel değişmeyecek”

"2'nci maddeyle birlikte teklifin esas yönelimi daha da netleşiyor. Burada karşımıza iki kritik değişiklik çıkıyor. Birincisi, ruhsat bedeli içerisinde yer alan çevreyle uyum teminatı kaldırılıyor. Onun yerine rehabilitasyon bedeli getiriliyor. Ancak bu bedelin miktarı, yatırımların çevresel etkisine göre değil; sadece maden türüne ve ruhsat alanına göre belirleniyor. Yani bir yatırım çevreyi ne kadar tahrip ederse etsin, ödenecek bedel değişmeyecek. Bu, çevre zararı ile sorumluluk arasında bağ kurmayan bir anlayıştır. Çevreyi kirleten öder ilkesi burada geçersiz hale getirilmektedir."

"Teklifin 2'nci maddesi yerel yönetimleri, üniversiteleri, meslek odalarını ve çevre örgütlerini yok sayıyor"

"İkinci olarak bu maddeyle, Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında bir kurul oluşturulması öngörülüyor. Bu kurul, çevresel etkilerden arazi tahsisine, ruhsatlandırmadan ihtilafların çözümüne kadar çok geniş yetkilere sahip olacak. Ancak dikkat edin; bu kurulda yerel yönetimler yok, üniversiteler yok, meslek odaları yok, çevre örgütleri yok. Sadece bakanlık temsilcilerinden oluşan siyasi bir yapı öneriliyor. Karar alma süreçlerinin demokratikliği tamamen ortadan kalkıyor. Kurulun çalışma usul ve esasları ise Cumhurbaşkanlığı tarafından bir yönetmelikle belirlenecek. Meclis denetiminin, halkın katılımının, bilimsel katkının olmadığı bu yapı, Anayasa'nın yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesine de aykırıdır."

"Stratejik ve kritik maden denilerek mülkiyet hakkı ihlal edilebilecek"

"4'üncü maddeye geldiğimizde teklifin özel mülkiyet hakkına yönelik tehditleri karşımıza çıkıyor. Bu maddeye göre, stratejik veya kritik maden bulunduğu gerekçesiyle herhangi bir arazi Cumhurbaşkanlığı kararıyla acele kamulaştırılabilecek. Ancak burada sorun şu: Neyin 'stratejik' veya 'kritik' maden olduğu yönetmelikle belirlenecek. Yani yürütme isterse dilediği madeni bu kategoriye sokabilir. Bu yetki, Anayasa'nın 35. ve 46. maddeleriyle güvence altına alınan mülkiyet hakkının keyfi biçimde sınırlandırılması anlamına gelir."

"Yargı denetimi olmadan kırsal bölgelerde yaşayan yurttaşların topraklarına, tarlalarına, meralarına el konulabilecektir"

"Kamu yararı kavramı, siyasi takdirin konusu olamaz. Kamulaştırma olağanüstü bir yetkidir ve ancak gerçekten kamu yararı varsa uygulanabilir. Bu maddeyle, acele kamulaştırma genel bir uygulama haline getiriliyor. Bu durum, kırsal bölgelerde yaşayan yurttaşların topraklarına, tarlalarına, meralarına el konulması riskini doğuruyor. Ve çoğu zaman bu işlemlerin yargı denetimi beklenmeden yapılması, halkın mülkiyet hakkını fiilen yok saymak anlamına gelir."

“Kamuoyundan ciddi itirazlar gelse de kurumlar görüşünü değiştiremeyecek”

“11’inci madde ise idarelerin süreç içindeki değerlendirme esnekliğini tamamen ortadan kaldırıyor. Bu maddeye göre, izin süreci başlamış bir projeyle ilgili olarak kurumlar daha sonra olumsuz görüş bildiremeyecek. Ne demek bu? Diyelim ki bir kurum yatırım başvurusu sırasında olumlu görüş verdi. Ancak süreç içinde yeni veriler ortaya çıktı, çevresel etkiler beklenenden daha fazla oldu, kamuoyundan ciddi itirazlar geldi. Bu durumda bile kurum artık görüşünü değiştiremeyecek. Oysa kamu yönetimi, değişen şartlara ve yeni bilgilere göre yeniden değerlendirme yapabilmelidir. Danıştayın bu konuda birçok yerleşik içtihadı vardır. Kamu kurumları kamu yararına aykırı hale gelen projelerle ilgili fikir değiştirme hakkına sahiptir. Bu düzenleme, idarenin bilimsel ve vicdani sorumluluğunu ortadan kaldırmakta, sabitlenmiş ve dayatılmış bir tutum zorunlu kılmaktadır.”

“Yargı yolu devre dışı bırakılacak”

“Ve geldik teklifin en sorunlu düzenlemelerinden biri olan 12’nci maddeye. Bu madde, kamu kurumları arasında çıkan görüş ayrılıklarının artık mahkemeye değil, doğrudan Kurul’a götürülmesini öngörüyor. Yani yargı yolu devre dışı bırakılıyor. Oysa kamu kurumları arasındaki yetki çatışmalarında yargı hakemlik eder. Burada ise kurulun verdiği karar bağlayıcı hale getiriliyor ve yargı denetimine kapatılıyor. Bu durum, idarenin işlemlerinin yargı denetimine tabi olması gerektiğini ifade eden Anayasa’nın 125. maddesine açıkça aykırıdır. Kurulun siyasal niteliği ve yürütmeye bağlı yapısı düşünüldüğünde, bu düzenleme, yargının bağımsızlığına da gölge düşürmektedir. Hukukun üstünlüğünün, yürütmenin üstünlüğüne dönüştüğü bir düzen kurmak istiyorlar. Böyle bir sistemde, kurumlar baskı altında karar verecek; halkın, çevrenin, üreticinin lehine değil, yatırımcının taleplerine göre hareket etmek zorunda kalacaktır.”

“Uzun vadeli bir sektörel vizyon taşımayan, anayasal güvenceleri zayıflatan bir teklif”

“Bu teklif sadece bu beş maddeyle değil, genel bütünlüğü itibarıyla da torba yasa mantığıyla hazırlanmış, uzun vadeli bir sektörel vizyon taşımayan, anayasal güvenceleri zayıflatan bir teklif niteliğindedir. Bir yandan ruhsatsız tesislere af getirilmekte, diğer yandan orman arazilerinin kullanımı kolaylaştırılmakta, yerel yönetimlerin onay yetkileri kaldırılmaktadır. Sadece maden ve enerji şirketlerinin önünü açan, kamu yararı ilkesini kâğıt üzerinde bırakıp uygulamada görmezden gelen bir yaklaşımdır bu.”

“İdari denetim işlevsiz hale getiriliyor, yargı denetimi by-pass ediliyor”

“Yeni Yol Partisi’nin muhalefet şerhinde de belirtildiği gibi, bu teklif idari denetimi büyük ölçüde işlevsiz hale getiriyor, yargı denetimini by-pass ediyor ve kamu kaynaklarını özel yatırımlara aktaran bir yapı oluşturuyor. Teklif, hukuka değil; yatırımcının hızına odaklanmıştır. ÇED sürecinin biçimsel hale getirilmesi, çevreyle uyum yükümlülüklerinin azaltılması, mülkiyet hakkının esnetilmesi, yargı denetiminin ortadan kaldırılması bu teklifin temel eksenleridir.”

“Yatırım süreçlerini kolaylaştıran ama aynı zamanda doğayı koruyan, halkı sürece katan bir düzenleme hazırlayabiliriz”

“Bu yasa teklifi ile maden ve enerji yatırımları hız kazanabilir. Ancak bu hız, çevreyi, hukuku ve toplumsal dengeyi ezip geçiyorsa; o zaman o hız ilerleme değil, yıkım demektir. Biz bu Mecliste yatırım süreçlerini kolaylaştıran ama aynı zamanda doğayı koruyan, halkı sürece katan, hukuki güvenliği sağlayan bir düzenlemeyi birlikte hazırlayabiliriz. Ama bu teklif, o düzenleme değildir. Hukukun üstünlüğünü korumak, çevresel adaleti sağlamak ve halkın geleceğini garanti altına almak istiyorsak, bu teklifin bu haliyle yasalaşmasına hep birlikte karşı çıkmalıyız.”